

BIZNES ASOSLARI VA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY YO‘NALISHLARI

Alijonova Barno
Pop 1-son texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada biznes asoslarining mazmun-mohiyati, iqtisodiyotdagi o‘rni hamda tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, biznesni tashkil etish bosqichlari, boshqaruv jarayonlari, marketing strategiyalari va zamonaviy biznes muhitining o‘ziga xos jihatlari tahlil qilingan. Maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligi hamda yoshlarning biznes ko‘nikmalarini shakllantirish masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Biznes, tadbirkorlik, biznes asoslari, marketing, menejment, iqtisodiyot, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, biznes reja, innovatsiya.

KIRISH

Bugungi globallashuv va bozor iqtisodiyoti sharoitida biznes va tadbirkorlik faoliyati har qanday davlat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismiga aylangan. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yangi ish o‘rinlari yaratish, aholi daromadlarini oshirish hamda iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash imkoniyati kengaymoqda. Shu sababli biznes asoslarini o‘rganish va amaliyotga tatbiq etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Mamlakatimizda ham tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, yoshlarni biznesga jalb qilish va innovatsion loyihalarni rivojlantirishga katta e‘tibor qaratilmoqda. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilinayotgan farmon va qarorlar biznes yuritish uchun qulay muhit yaratishga xizmat qilmoqda. Bu esa iqtisodiyotning turli sohalarida raqobatbardosh korxonalar sonining ortishiga olib kelmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Biznes va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish masalalari ko‘plab iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, P. Druker tadbirkorlikni innovatsiyalar bilan bog‘liq faoliyat sifatida talqin qilib, biznesning muvaffaqiyati samarali boshqaruv tizimiga bog‘liqligini ta‘kidlaydi (1). M. Porter esa raqobat ustunligi nazariyasini ishlab chiqib, korxonalarining bozor sharoitida muvaffaqiyatga erishishi strategik boshqaruv bilan chambarchas bog‘liq ekanligini asoslab bergan (2).

Shuningdek, F. Kotler marketing faoliyatining biznes rivojlanishidagi o‘rni haqida fikr yuritib, iste‘molchilar ehtiyojini o‘rganish va bozordagi talabni tahlil qilish muhim ekanligini qayd etadi (3). A. Smith iqtisodiy erkinlik va xususiy mulkning

biznes taraqqiyotidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab bergan olimlardan biri hisoblanadi (4).

O‘zbek olimlari tomonidan ham biznes va tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligi bo‘yicha ilmiy izlanishlar olib borilgan. Jumladan, iqtisodchi olimlar kichik biznesni rivojlantirish orqali aholi bandligini ta‘minlash, eksport salohiyatini oshirish hamda iqtisodiy o‘shirishga erishish mumkinligini ta‘kidlaydilar (5). Tadqiqotlarda biznesni boshqarishda innovatsion texnologiyalar, raqamli iqtisodiyot va elektron tijorat tizimlaridan foydalanishning afzalliklari ham keng yoritilgan (6).

METODOLOGIYA

Mazkur maqolani tayyorlash jarayonida ilmiy tadqiqotning bir qator zamonaviy usullaridan foydalanildi. Jumladan, biznes asoslari va tadbirkorlik faoliyatining nazariy jihatlarini o‘rganishda tahlil va sintez usullaridan foydalanildi. Ushbu usullar orqali biznes faoliyatining mazmuni, iqtisodiyotdagi o‘rni hamda rivojlanish omillari ilmiy jihatdan yoritildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda biznes va tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda, aholining daromad manbalari kengaymoqda hamda bozor iqtisodiyoti yanada mustahkamlanmoqda. Ayniqsa, xizmat ko‘rsatish, savdo, ishlab chiqarish va innovatsion texnologiyalar sohasida biznes subyektlari sonining ortishi iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot davomida biznes faoliyatining samaradorligi ko‘p jihatdan boshqaruv tizimi, marketing strategiyasi va moliyaviy resurslardan oqilona foydalanishga bog‘liqligi aniqlandi. Zamonaviy biznes subyektlari faoliyatida raqamli texnologiyalar va elektron tijorat tizimlaridan foydalanish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga yordam bermoqda. Xususan, internet marketing, onlayn savdo platformalari va elektron to‘lov tizimlarining rivojlanishi biznes jarayonlarini soddalashtirib, mijozlar sonining ortishiga olib kelmoqda.

Tahlillar natijasida tadbirkorlik faoliyatida innovatsion yondashuvlarni qo‘llash muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilgan korxonalarda ishlab chiqarish samaradorligi yuqori bo‘lishi, mahsulot sifati yaxshilanishi va xarajatlar kamayishi kuzatildi. Shu bilan birga, biznesni rivojlantirishda davlat tomonidan yaratilayotgan imtiyozlar va qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari ham muhim omillardan biri ekanligi ma‘lum bo‘ldi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, biznes asoslarini chuqur o‘rganish va amaliyotga samarali tatbiq etish iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash, aholi bandligini oshirish hamda mamlakatning investitsion jozibadorligini kuchaytirishda muhim rol o‘ynaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, biznes asoslari va tadbirkorlik faoliyati zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi hisoblanadi. Biznesni samarali tashkil etish, boshqaruv va marketing strategiyalaridan to‘g‘ri foydalanish korxonalarining muvaffaqiyatli faoliyat yuritishiga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiy o‘sishni ta‘minlash, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda aholi farovonligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, innovatsion texnologiyalar va raqamli iqtisodiyot elementlaridan foydalanish biznes samaradorligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilishi asoslab berildi. Davlat tomonidan tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, biznes yuritish uchun qulay muhit yaratish va investitsiyalarni jalb etish iqtisodiyot rivojlanishining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. – New York: Harper Business, 1985.
2. Porter M. Competitive Advantage. – New York: Free Press, 1985.
3. Kotler F. Marketing Management. – Pearson Education, 2017.
4. Smith A. The Wealth of Nations. – London: W. Strahan and T. Cadell, 1776.
5. Qosimova M. S., Ergashxo‘jayeva Sh. J. Kichik biznes va tadbirkorlik. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
6. Abdullayeva Sh. Z. Biznes asoslari va tadbirkorlik. – Toshkent, 2020.